

Sprawozdanie

komisyi gospodarstwa krajowego z przedłożenia Wydziału krajowego
o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych.

Wysoki Sejmie!

Uchwałą z dnia 12. stycznia 1895 r. przydzielił Wysoki Sejm komisji gospodarstwa krajowego do załatwienia sprawozdanie melioracyjne Wydziału krajowego, które obejmuje następujące działy:

- I. Wykonanie uchwał Wysokiego Sejmu i załatwienie petycyj;
 - II. Postęp budowy przy ustawowych przedsiębiorstwach melioracyjnych w latach 1892 i 1893;
 - III. Wnioski w sprawie podjęcia systematycznej regulacji dwu rzek karpackich, oraz czterech nowych publicznych robót melioracyjnych;
 - IV. Wniosek w sprawie zapewnienia konserwacji wykończonej w drodze przedsiębiorstwa krajowego regulacji rzeki Trześniówki;
 - V. Uzasadnienie preliminarza Rub. XIII. wydatków funduszu krajowego na rok 1895;
 - VI. Czynności krajowego biura melioracyjnego, zmiany w jego personalu, oraz wnioski w sprawie utworzenia dwu nowych ekspozytur i przygotowania sił technicznych dla komasacji gruntów;
 - VII. Udział kraju w państwowym funduszu melioracyjnym.
- Zatrzymując powyższy porządek, zdaje komisya z tego obszernego przedłożenia Wysokiemu Sejmowi sprawę, jak następuje:

I.

Najwyższem postanowieniem z dnia 9. lipca 1894 r. uzyskały sankcyę projekty ustaw: o regulacji rzeki Bugu (uchwalony na posiedzeniu z dnia 23. września 1892 r.), tudzież o regulacji potoku Dumnego (uchwalony na posiedzeniu z dnia 7. lutego 1894 r.); natomiast uchwalony przez Wysoki Sejm dnia 7. lutego 1894 r. projekt ustawy o obwałowaniu lewego brzegu Dunajca od mostu w Bogumiłowicach do Biskupic radłowskich, może być przedłożonym do Najwyższej sankcyi dopiero w r. 1895 na podstawie uchwalonej przez Radę państwa pierwszej

raty zasiłku z państwowego funduszu melioracyjnego, gdyż wedle uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 16. lutego 1894 r. pierwsza rata zasiłku krajowego na to obwałowanie dopiero do budżetu na rok 1895 ma być wstawioną.

Tak do powyższych dwu ustaw, jak i sankcyonowanych w r. 1893 ustaw o regulacji Złotej Lipy i osuszeniu bagien Łańcucko-Jarosławskich, ułożył Wydział krajowy projekty rozporządzeń wykonawczych i zorganizował na ich podstawie zarządy budowy, tak iż roboty mogły być w porę rozpoczęte.

Zainicyowana uchwałami Wysokiego Sejmu z dnia 6. kwietnia 1892 r. akcja koło popierania melioracyj prywatnych, postępuje normalnie przy pomocy kraju i państwa, w roku bowiem 1894 postanowił Wydział krajowy rozdzielić dalszych 10 pras drenarskich z przyborami, (4 dla okręgu Towarzystwa rolniczego krakowskiego, 6 zaś dla okręgu Towarzystwa gospodarskiego galicyjskiego) oraz założyć trzy stacje doświadczalne dla kultury i eksploatacy torfowisk (w Nowym Targu, Olesku i Chorostkowie).

Dla ułatwienia właścicielom budowy fabryk, proponuje Wydział krajowy zmianę uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 6. kwietnia 1892 r. w tym kierunku, aby pożyczki na ten cel udzielane były nie z krajowego funduszu przemysłowego, lecz z funduszu pożyczkowego dla przemysłu rolniczego, co też i komisya gospodarstwa krajowego w zupełności przyjmuje.

Z zadowoleniem konstatuje komisya, że uchwalone w roku ubiegłym na jej wniosek przez Wysoki Sejm ustanowienie siły fachowej do kierowania doświadczeniami z kulturą i eksploatacją torfowisk znalazło przychylne przyjęcie u c. k. Ministerstwa rolnictwa, które oświadczyło gotowość pokrycia połowy stypendyum preliminowanego na 2.400 zł. celem wykształcenia technika melioracyjnego na takiego specjalistę, oraz połowy kosztów utrzymania tego specjalisty-inżyniera po ukończeniu jego studyów, mianowicie kwoty 450 zł. w r. 1896, a 1.000 zł. w r. 1897. Stypendyum powyższe otrzymać ma w roku bieżącym jeden z urzędników biura melioracyjnego, który się obecnie kształci w technice melioracyjnej na akademii rolniczej w Berlinie, po ukończeniu zaś fachowych studyów i podróży naukowych, które potrwiają rok jeden, rozpocząć ma swą działalność w kraju z początkiem sierpnia 1896 r.

Poruszana przez Wysoki Sejm począwszy od r. 1878 sprawa kredytu melioracyjnego dla poszczególnych właścicieli gruntów, doczeka się już prawdopodobnie w krótkie pomyślnego dla kraju załatwienia, gdyż c. k. Rząd czyniąc zadość wniesionej w Radzie państwa przez posła Struszkiewicza i towarzyszy rezolucyi, przedłożył w r. b. Izbie posłów projekt ustawy państwowej, który dla renty melioracyjnej, t. j. rat anuitetowych pożyczek udzielanych na osuszenie (drenowanie) i nawodnienie gruntów przyznaje pierwszeństwo przed wszystkimi innymi wierzytelnościami z wyjątkiem podatków i zobowiązań ciężących na gruncie w myśl ustawy wodnej i komasacyjnej.

W razie przyjścia do skutku ustawy o kredycie melioracyjnym, należy oczekiwać znacznego rozwoju melioracyj prywatnych, a tem samem wypada postarać się o wykształcenie sił fachowych dla tego rodzaju robót, w którym też celu Wysoki Sejm uchwałą z dnia 6. kwietnia 1892 r. ustanowił 6 stypendyów krajowych po 1.000 zł., a c. k. Rząd przyznał na ten cel trzy dalsze stypendya w tej samej wysokości.

Tymczasem ze sprawozdania Wydziału krajowego okazuje się, że na rozpisany w r. 1894 konkurs nie wpłynęło ani jedno podanie, a to z powodu słabej frekwencyi wydziału inżynierii na politechnice lwowskiej.

Wobec tak wielkiego już postępu prac melioracyjnych i tak znacznych ofiar kraju w tym kierunku, komisya gospodarstwa krajowego uznaje piekącą potrzebę wytworzenia szerszego zastępu zawodowo wykształconych inżynierów i przysporzenia biur melioracyjnemu odpowiednich sił technicznych, któreby dawały rękojmię skuteczności z takim nakładem rozpoczętych i rozpocząć się mających przedsiębiorstw krajowych, jak niemniej i tych usiłowań,

które środkami prywatnemi dla powiększenia produkcji rolniczej już są podjęte i w przyszłości w coraz szerszej mierze podejmowane będą.

Pozwala sobie przeto komisya przedłożyć Wysokiemu Sejmowi wniosek, o wyznaczenie z funduszu krajowego trzech stypendyów po 300 zł. rocznie przez lat 5 dla ukończonych uczniów szkół średnich, którzy zobowiążą się służyć inżynierii na politechnice, a po ukończeniu studyów poświęcić się technice melioracyjnej w służbie krajowej.

Co się tyczy specjalnych uchwał Wysokiego Sejmu powziętych na skutek licznych petycyj, zaznacza komisya, że Wydział krajowy, o ile to od niego było zależnem, wszystkie te uchwały należycie i korzystnie dla spraw wykonał. Również c. k. Rząd traktował przychylnie petycye odstąpione; zalegają zaś dotychczas u c. k. Rządu następujące sprawy:

1. decyzya co do udziału c. k. Skarbu państwa w kosztach systematycznej regulacji rzek Karpackich;

2. udzielenie zasiłków z państwowej dotacyi melioracyjnej na regulację Łęgu w gminach Kopicie i Wilecza wola, powiatu Kolbuszowskiego, tudzież na rowy osuszające w gminie Józefów powiatu Mieleckiego;

3. podjęcie lokalnych regulacyj:

a) Bystrzycy pod Bohorodczanami;

b) Dunajca pod Świniarskiem;

c) Sanu pod Torkami, Poździaczem, Nakłem, Stubnem i Stubienkiem;

d) Raby pod Mikluszowicami.

II.

W III. części swego sprawozdania wykazuje Wydział krajowy postęp budowy w latach 1892 i 1893, przy dziewięciu przedsiębiorstwach krajowych (regulacji Łęgu, Kisieliny, Gnilej Lipy, Trześniówki, Krzemienicy, Nowego Brnia, Białej i Bugu, tudzież obwałowaniu prawego brzegu Wisły w powiecie Wielickim) jednym przedsiębiorstwem powiatowem (obwałowaniu Wisły i Sanu w powiecie Tarnobrzeskim) oraz dwóch przedsiębiorstwach prowadzonych przez spółki wodne (osuszenia bagien Niskich i Rudnickich). Nie wykazano zaś w sprawozdaniu postępu robót przy regulacji Wisłoka i Pielnicy, tudzież przy osuszeniu bagien Oleskich, gdyż spółki wodne nie przedłożyły operatów wykonawczych.

Z wyjątkiem regulacji Gnilej Lipy, Trześniówki i Białej, okazują wszystkie przedsiębiorstwa krajowe przekroczenia preliminarzy kosztorysów, które tylko przy regulacji Łęgu znajdują pokrycie w oszczędnościach z lat poprzednich. Przekroczenia te usprawiedliwia Wydział krajowy po części niedostatecznością służących za podstawę do wykonania robót dawnych operatów rządowych jak n. p. przy regulacji Kisieliny, Krzemienicy i Nowego Brnia, po części zaś wypadkami elementarnymi.

W r. 1894. zwiedził cały szereg robót melioracyjnych publicznych, delegat c. k. Ministerstwa rolnictwa p. nadradzca Iszkowski. Jak z przedłożonego przez Wydział krajowy odpowiedniego reskryptu tego Ministerstwa okazuje się, uznał Rząd tak wykonanie robót, jak i osiągnięte skutki za zupełnie zadawalające (sehr erfreulich). Usterki w budowie znalazł delegat ministerjalny przy robotach prowadzonych przez spółkę wodną Oleską, oraz przy obwałowaniu Wisły w powiecie Tarnobrzeskim i Wielickim. Roboty przy osuszeniu bagien Oleskich prowadzi technik prywatny, usterki zaś wytknięte przy obwałowaniach wyżej wymienionych, datują się z czasu prowadzenia robót przez technika, który już wystąpił ze służby krajowej. Usterki znalezione przy osuszeniu bagien Oleskich, dotyczą trasy w łukach, które nie zostały należycie wytyczone, na skuteczność robót nie wywierają jednak większego wpływu; — wytknięte zaś nieprawidłowe sypanie wałów w powiecie Wielickim i Tarnobrzeskim, mianowicie pozostawienie darni i gru-

bych brył we wałach, wpływa wprawdzie początkowo na wytrzymałość tych budowli, z czasem jednak, gdy darni i bryły skruszeją i rozłożą się, wały skonsolidują się i osiągną pożądaną wytrzymałość.

W ciągu r. 1894. przydzieliło c. k. Ministerstwo rolnictwa kilku techników lasowych sekcji przemyskiej c. k. oddziału leśno-technicznego dla zabudowań potoków górskich, wskutek czego roboty koło zabudowań potoków Michałów, Niszkówka i w dorzeczu Skawy w myśl rezolucji Wysokiego Sejmu z dnia 7. lutego 1894 r. zostały już podjęte. Nie rozpoczęto jednak dotychczas zabudowań potoków górskich w dorzeczu Stryja w powiecie Turczańskim, mimo, że wedle ustawy z dnia 4. sierpnia 1892 r. Dz. u. kraj. Nr. 67, roboty te winne były być w r. 1892 podjęte i w ciągu dwu lat wykonane. Z tego powodu pozwala sobie komisya gospodarstwa krajowego przedłożyć Wysokiemu Sejmowi do uchwały rezolucyę wzywającą c. k. Rząd, ażeby zabudowania potoków górskich w dorzeczu Stryja w r. 1895 przeprowadził.

III.

W myśl uchwalonego przez Wysoki Sejm dnia 13. lutego 1894 r. programu regulacyi wód i melioracyj w całym kraju, przedkłada Wydział krajowy do uchwały sześć projektów ustaw, z których dwa mają na celu przeprowadzenie systematycznej regulacyi dwu rzek karpackich Łomnicy i Soły, cztery zaś wykonanie po jednej melioracyi w dorzeczu Wisły, Pełtwi, Styru i Dniestru (Łęg, Przegnojówka, bagna Stojanowskie i środkowa sekcya Gniłej Lipy.

a) Regulacya Soły i Łomnicy.

Na życzenie Wydziału krajowego, zarządziło c. k. Ministerstwo rolnictwa w r. 1894. zbadanie stanu oraz odnośnych projektów technicznych c. k. Namiestnictwa dla regulacyi rzek Soły i Łomnicy, na których roboty wedle programowej uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 13. lutego 1894 r. z rokiem 1895 mają być rozpoczęte. Rewizya projektów przeprowadzona wedle wskazówek delegata ministeryalnego p. Iszkowskiego przez departament techniczny c. k. Namiestnictwa, okazała, że koszta systematycznej regulacyi Soły, wynosić będą 1,790.000 zł., koszta zaś regulacyi Łomnicy z dopływami Czeczwą i Dubą 2,388.500 zł.

Przyjmując za podstawę te przerobione projekty i kosztorysy, które c. k. Namiestnictwo przedłożyło c. k. Ministerstwu spraw wewnętrznych do zatwierdzenia, proponuje Wydział krajowy wykonanie regulacyi Soły i Łomnicy w drodze przedsiębiorstw krajowych pod zarządem administracyi państwa, począwszy od r. 1895. przy 40% udziale kraju a 60% udziale państwa w kosztach, podobnie jak to ma miejsce przy regulacyi Dniestru między Rozwadowem a Żurawnem. W ten sposób wynosilby datek funduszu krajowego na regulacyę Soły 716.000 zł., na regulacyę zaś Łomnicy z Czeczwą i Dubą 955.400 zł., roczny zaś zasiłek kraju przy 15-letnim okresie budowy 47.733 $\frac{1}{3}$ zł. na regulacyę Soły, a 63.693 zł. na regulacyę Łomnicy z dopływami.

Jakkolwiek przedłożone przez Wydział krajowy projekty ustaw o regulacyi Soły i Łomnicy odpowiadają programowej uchwale Wys. Sejmu z dn. 13. lutego 1894, to jednak z uwagi, że odnośne kosztorysy nie zostały jeszcze zatwierdzone przez władze centralne, a nawet jak w krótkiej drodze poinformowano komisją, projekty techniczne zwróciło c. k. Ministerstwo spraw wewnętrznych do przerobienia, komisya widzi się spowodowaną nie przedkładać w tej ważnej sprawie Wys. Sejmowi na razie żadnych wniosków.

b) Regulacya Łęgu, Przegnojówki i środkowej sekcji Gniłej Lipy, tudzież osuszenie bagien Stojanowskich.

Na podstawie opracowanych przez biuro melioracyjne projektów technicznych, przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi projekty do ustaw dla następujących czterech pro-

jektów melioracyjnych, które mają być rozpoczęte w r. bieżącym przy pomocy państwowego funduszu melioracyjnego:

1. dla regulacji jednego z dopływów Pełtwi, potoku Przegnojówki, która ma na celu osuszenie i ochronę od wylewów 3289 morgów gruntów w powiecie Przemysłańskim, i ma być wykończoną w ciągu lat trzech kosztem 84.000 zł.;

2. dla osuszenia bagien Stojanowskich o powierzchni 5160 morgów w 5 gminach i obszarach dworskich powiatu Kamionecckiego, która to melioracja ma być przeprowadzoną w 2 latach kosztem 60.000 zł.;

3. dla uzupełnienia regulacji Łęgu wykonanej na podstawie ustawy z dnia 1. lipca 1886 r. Dz. u. kraj. Nr. 65. a mianowicie wykończenia i ubezpieczenia uregulowanego łożyska, które ulega zapiaszczeniu i przedłużenia regulacji wraz z zalesieniem odsypisk do granicy powiatu Niżańskiego, które to roboty mają być wykonane w trzech latach, kosztem 120.000 zł. celem odwodnienia i ochrony od zalewu 17.898 morgów gruntów;

4. Dla regulacji środkowej sekcji Gniłej Lipy, która po kilkakrotnych uchwałach Wysokiego Sejmu i skonstatowaniu przez delegata ministerjalnego możliwości podjęcia robót bez rozszerzania regulacji na dalszą przestrzeń, ma być wykonaną w ciągu lat siedmiu kosztem 346.000 zł., ma zaś na celu osuszenie i ochronę od zalewów 4.981 morgów najżyźniejszych łąk o glebie napływowej.

Przeciętny koszt melioracji jednego morga wynosi:

1. przy regulacji Przegnojówki 25 zł. 50 ct.;
2. przy osuszeniu bagien Stojanowskich 11 zł. 60 ct.;
3. przy uzupełnieniu regulacji Łęgu 6 zł. 70 ct. (z uwzględnieniem zaś kosztów wykonanej już regulacji 20 zł. 39 ct.);
4. Przy regulacji środkowej sekcji Gniłej Lipy 69 zł. 46 ct.

Wszystkie powyższe cztery roboty mają być wykonane w drodze przedsiębiorstw krajowych przez Wydział krajowy przy 40% zasiłku kraju a 30% zasiłku państwowego funduszu melioracyjnego, które to zasiłki tylko dla części robót koło regulacji Łęgu, mających na celu ustalenie ruchomych piasków, a wymagających nakładu 23.000 zł. w. a. mają być podwyższone do 50% w myśl ustępu 1. § 6. państwowej ustawy melioracyjnej.

Koszta zatem tych robót, i ich rozkład na kraj i strony interesowane, przedstawiają się następująco w zł. w. a.:

Nazwa przedsiębiorstwa	Kosta	Zasiłek kraju	Zasiłek państwowego funduszu melioracyjnego	Datek konkurencyjny
1. Regulacja Przegnojówki .	84.000	33.600	25.200	25 200
2. Osuszenie bagien Stojanowskich	60.000	24.000	18.000	18.000
3. Regulacja Łęgu	120.000	50.000	40.600	29.100
4. Regulacja Gniłej Lipy .	346.000	138.400	103.800	103.800
Suma	610.000	246.300	187.600	176.100

Tytułem pierwszych rat zasiłków krajowych, wypadłoby zatem wstawić do budżetu na rok 1895 w myśl wniosków Wydziału krajowego:

1. na regulację Przegnojówki	11.200 zł.
2. „ osuszenie bagien Stojanowskich	12 000 „
3. „ regulację Łęgu	16.767 „
4. „ regulację środkowej sekcji Gnilej Lipy	19.771 „
Razem	<u>59.738 zł.</u>

Z uwagi że rentowność robót została przez Wydział krajowy udowodnioną, a przedłożone projekty techniczne odpowiadają programowej uchwale Wysokiego Sejmu z dnia 13. lutego 1894 r., komisya gospodarstwa krajowego przedkłada Wysokiemu Sejmowi wniosek na przyjęcie wszystkich czterech projektów ustaw bez zmiany, oraz na wstawienie do budżetu na rok 1895 pierwszych rat zasiłków krajowych w sumie 59.738 zł.

IV.

Z publicznych robót melioracyjnych dla których wydane zostały osobne ustawy krajowe, ukończone zostały dotychczas:

a) przedsiębiorstwa prowadzone przez spółki wodne:

1. regulacja starego Brnia;
2. regulacja odpływu wód między Wisłoką a drogą krajową Dębicko - Tarnobrzeską;
3. osuszenie bagien Niskich;
4. osuszenie bagien Rudnickich;
5. regulacja górnego Wisłoka i Pielnicy;

b) przedsiębiorstwa krajowe:

6. regulacja Trześniówki;
7. regulacja Łęgu;
8. regulacja górnej sekcji Gnilej Lipy, przy której pozostaje do wykonania 305½ metrów bieżących łożyska powyżej niewyłączzonego jeszcze młyna w Brzuchowicach.

Roboty konserwacyjne przy przedsiębiorstwach wykonanych przez spółki wodne mają być prowadzone wyłącznie na koszt uczestników spółki pod nadzorem władz politycznych; dla przedsiębiorstw zaś krajowych mają być wydane po ukończeniu budowy osobne ustawy konserwacyjne, które mają unormować udział kraju i stron interesowanych w kosztach utrzymania, oraz zawierać stosowne przepisy, mające na celu konserwację wykonanych budowli.

Ponieważ przy regulacji Łęgu zamierzonym jest wykonanie dalszych robót, mianowicie przedłużenie regulacji aż do granicy powiatu Niżańskiego, pozostająca zaś do uregulowania przestrzeń Gnilej Lipy dopiero po usunięciu rzeczzonego młyna w r. 1895 zostanie wykończoną zatem obecnie przedkłada Wydział krajowy Wysokiemu Sejmowi tylko projekt ustawy zapewniającej konserwację robót regulacyjnych na rzece Trześniówce.

W myśl §. 6. ustawy z dnia 11. czerwca 1887 r. Dz. ust. kraj. Nr. 43 na podstawie której wykonaną została regulacja Trześniówki, ma być utworzonym dla utrzymania wykonanych robót regulacyjnych osobny fundusz, administrowany przez Wydział krajowy, który się składa z kwoty osiągniętej ze sprzedaży nabytych przy regulacji gruntów, jako kapitału zakładowego, oraz z dochodów uzyskanych z wydzierżawienia wałów ochronnych. Wedle dotychczasowych doświadczeń Wydziału krajowego, dochód z trawy sprzedawanej na wałach Trześniówki pokrywa koszt utrzymania trzech strażników rzecznych, zostawałyby zaś do pokrycia z funduszu krajowego koszt naprawy skarp rzeki i wałów, odcyszczania rowów od-

pływowych i t. p., które Wydział krajowy oblicza w przybliżeniu na 1000 zł. rocznie. Tę kwotę proponuje Wydział krajowy wstawić do ustawy jako zwyczajne koszta utrzymania na przeciąg lat trzech t. j. od r. 1895 do 1897 włącznie, na przyszłość zaś przyjąć przecięcie rzeczywistych kosztów z konserwacji trzech lat ostatnich.

Co się tyczy rozkładu kosztów utrzymania na kraj i spółkę wodną, Wydział krajowy proponuje przyjęcie na fundusz krajowy 50% kosztów utrzymania, oraz koszta zarządu technicznego, opierając się co do tego ostatniego wydatku na uchwale Wysokiego Sejmu z dnia 6. kwietnia 1892 r. wedle której nawet przy melioracjach prywatnych koszta pomocy technicznej biura melioracyjnego ponosi fundusz krajowy.

Powyższą propozycję uważa komisya gospodarstwa krajowego za słuszną i zaleca ją Wysokiemu Sejmowi do przyjęcia, podobnie jak i reszty postanowień projektu ustawy zaczerpniętych z ustawodawstwa pruskiego i krocackiego, które okazały się w praktyce bardzo użytecznymi i praktycznymi, a mają na celu ochronę uregulowanego łożyska rzeki i wałów, ułatwienie przepływu wód wielkich i utrwalenie wykonanych budowli.

W projekcie ustawy wprowadza komisya z godnie z żądaniem Ministerstwa rolnictwa wyrażonem w reskrypcie z dnia 15 stycznia 1895 l. 652, który jej w krótkiej drodze przez Wydział krajowy został udzielonym, dwie zmiany.

1. w §. 6. opuszcza powołanie się na reskrypt Namiestnictwa z 5. lipca 1888 l. 39.609, którym zatwierdzono statut spółki wodnej, gdyż statut ten z czasem doznać może zmiany;

2. w §. 8. ogranicza sadzenie wikliny do miejsc, gdzie sadzenie to jest bezwzględnie koniecznem dla ubezpieczenia brzegów rzeki i ustalenia odsypisk — oraz rozszerza zakaz orania na pas dwumetrowy wzdłuż brzegów rzeki.

Natomiast sądzi komisya, że wzdłuż rowów wystarczy pozostawienie pasu zadarnionego o szerokości pół metra, zakaz zaś orania na szerokość 2 metrów, jak tego żąda Ministerstwo, byłby połączonym z uszczerbkiem dla właścicieli.

Co się tyczy stanu funduszu regulacyjnego Trześniówki, to wykazywane w corocznych sprawozdaniach oszczędności, użyte zostały na nieprzewidziane kosztorysem wydatki, jak: przedłużenie regulacji Żupawy, wykonanie rowów osuszających i budowę szluz do nawodnienia, z których członkowie spółki znaczne odnoszą korzyści

Sporządzone przez oddział rachunkowy Wydziału krajowego zamknięcie funduszu regulacyjnego, okazuje na dniu 8. października 1894 r. niedobór w kwocie 2.152 zł. 83 ct. spowodowany tą okolicznością że koszta konserwacji w latach 1893 i 1894, t. j. już po ukończeniu właściwej budowy, pokryte zostały z funduszu regulacyjnego. Niedobór ten zostanie pokryty z funduszu konserwacyjnego, który wedle zamknięcia rachunków za rok 1893 bez uwzględnienia dochodu z trawy w r. 1894 — wynosił 3.333 zł. 40 ct.

V.

Suma preliminowanych przez Wydział krajowy w Rubr. XIII. wydatków na rok 1895 wynosi	589.657 zł.
po strąceniu zaś dotacyi na regulację Soły i Łomnicy, która na razie musi być odroczoną w kwocie	111.426 „
	<hr/>
zostaje	478.231 zł.

Do tych wydatków przybywa:

a) uchwalona przez Wysoki Sejm d. 26. stycznia 1895 l. rata 40% zasiłku krajowego na uzupełnienie regulacji Kisieliny 14.848 zł.

b) wedle oddzielnych sprawozdań komisji gospodarstwa krajowego zasiłek 6.424 zł. na osuszenie bagien Rudnickich i 2.557 zł. na regulację Soły pod Żywcem, razem

8.981 „

tak iż suma wydatków w tej rubryce na r. 1895 wynosić będzie .	502.060 zł.
co w porównaniu z kwotą uchwaloną na rok 1894 .	451.735 „
przedstawia podwyższenie .	<u>50.525 zł.</u>

spowodowane przeważnie nakładem na projektowane cztery nowe przedsiębiorstwa melioracyjne.

Z powyższych wydatków przypada komisji gospodarstwa krajowego do oceny oprócz dotacji na nowe przedsiębiorstwa melioracyjne i stypendyum dla wykształcenia technika do kultury i eksploatacji torfów, co już omówiono w I. i III. dziale tego sprawozdania:

1. wydatek 500 zł. na utrzymanie elewów komasacyjnych;
2. dotacja 5.000 zł. na utrzymanie oddziału centralnego biura hydrograficznego przy c. k. Namiestnictwie;
3. subwencya 119.066 zł. na lokalne regulacye rzek niespławnych;
4. dotacja 21.884 zł. na popieranie mniejszych robót melioracyjnych.

ad 1. W myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 6. kwietnia 1892 r. kształci Wydział krajowy dwóch stypendystów na kursie melioracyjnym c. k. akademii rolniczej we Wiedniu na geometrów komasacyjnych. Stypendyści ci kończą studia w lipcu b. r. we Wiedniu, w sierpniu zaś mają być przydzieleni biuru melioracyjnemu w charakterze elewów komasacyjnych z adjutum rocznem po 600 zł. celem zaznajomienia z prowadzeniem zdjęć i sporządzaniem projektów melioracyjnych, poczem w r. 1896 mają być wysłani na praktykę komasacyjną do Austrii dolnej. Gdy przygotowanie sił geometrycznych, dla komasacji gruntów odpowiada potrzebom kraju i uchwale Wysokiego Sejmu powziętej z inicjatywy Ministerstwa rolnictwa, komisya zaleca do przyjęcia wniosków Wydziału krajowego, w sprawie powołania tych stypendystów na elewów komasacyjnych i otwarcia w tym celu kredytu na rok 1895 w kwocie 500 zł.

ad 2) W roku 1895 mają być otwarte przy Rządach krajowych oddziały krajowe utworzonego w r. 1894 przy c. k. Ministerstwie spraw wewnętrznych centralnego biura hydrograficznego, które zostaje pod kierunkiem nadradcy Romualda Iszkowskiego. Połowę kosztów utrzymania tych oddziałów krajowych pokrywa c. k. skarb państwa, pokrycie zaś drugiej połowy domaga się Ministerstwo z funduszy krajowych. Gdy wedle obliczenia c. k. Namiestnictwa roczne koszty utrzymania galicyjskiego oddziału wymienionego biura wynosić będą 14.500 zł., przedstawiałoby obciążenie roczne funduszu krajowego z tego tytułu 7.250 zł.

Ze względu na wielką doniosłość i spodziewany pożytek z tej instytucji, Wydział krajowy prosi o upoważnienie do pokrywania połowy kosztów utrzymania oddziału galicyjskiego który będzie utworzony przy c. k. Namiestnictwie, z funduszu krajowego i otwarcie w tym celu na rok 1895 kredytu do wysokości 5.000 zł. a to z uwagi, że oddział ten dopiero w ciągu roku bieżącego będzie zorganizowany.

Uznając motywa przytoczone przez Wydział krajowy, komisya przyjmuje jego wnioski, wyraża jednak oczekiwanie, że wstawiona dotychczas w Rub. XIII. dotacja 2.750 zł., na obserwacye ombrometryczne i wodowskazowe, tndzież odnośne publikacye od roku 1896 będzie już zbyteczną.

ad 3) Tytułem 33 $\frac{1}{3}$ % zasiłków krajowych na lokalne regulacye rzek niespławnych, wstawił Wydział krajowy do preliminarza funduszu krajowego na rok 1895, dotacją w sumie 119.066 zł. a mianowicie:

na regulacyę Soły	2.367 zł.
„ „ Skawy	2.350 „
„ „ Raby	18.161 „
„ „ Dunajca	26.885 „
„ „ Wisłoki	17.617 „
„ „ Wisłoka	2.226 „
do przeniesienia	<u>69.606 zł.</u>

	z przeniesienia	69.606 zł.
na regulację Sanu		28.813 "
" " Swicy i Sukiela		8.012 "
" " Łomnicy		4.635 "
" " Bystrey		2.000 "
na premiowanie zawikleń, odsypisk		1.000 "
do dyspozycyi Wydziału krajowego		5.000 "
	razem j. w.	119.066 zł.

Uchwalenie zasiłków tych proponuje Wydział krajowy na podstawie szczegółowego preliminarza zestawionego przez c. k. Namiestnictwo (alegat 3. a. sprawozdania Wydziału krajowego).

Jakkolwiek już niejednokrotnie wyraziła komisya gospodarstwa krajowego swe zdanie, że podobne roboty dorywcze nie mogą zastąpić systematycznej regulacyi rzek karpackich, to jednak dopóki c. k. Rząd do systematycznej regulacyi tych rzek nie przystąpi, podejmowanie podobnych robót lokalnych dla ratowania gruntów od podrywania, uważać należy za niezbędne i z tego też powodu komisya opierając się na uchwale Wysokiego Sejmu z dnia 6. października 1882 r. przedkłada Wysokiemu Sejmowi wniosek na uchwalenie tych zasiłków zgodnie z preliminarzem.

ad 4) W myśl uchwały Wysokiego Sejmu z dnia 26. listopada 1889 r. wstawił Wydział krajowy do preliminarza funduszu krajowego na rok 1895, dotacją 21.884 zł. (w porównaniu z r. 1894 mniej o 16.632 zł. w. a.) na popieranie mniejszych robót melioracyjnych, mianowicie:

a) na regulację Czezwzy pod Strutynem	1.400 zł.
b) " " Lubaczówki pod Monasterzem	1.284 "
c) " " Łęgu w powiecie Kolbuszowskim	1.200 "
d) " doświadczenia z kulturą torfowisk	3.000 "
e) " zakładanie fabryk drenarskich	5.000 "
f) do dyspozycyi Wydziału krajowego	10.000 "
Razem	21.884 zł.

Na roboty pod a) i b) przyznał już c. k. Rząd 33 $\frac{1}{3}$ % zasiłek, resztę zaś pokryć mają strony interesowane; komisya zatem zaleca Wysokiemu Sejmowi uchwalenie tych zasiłków bez zmiany. Dotacje pod c), d) i e) wstawione zostały w wykonaniu specjalnych ustaw Wysokiego Sejmu; pozostaje zatem do uzasadnienia dotacja dyspozycyjna 10.000 zł. w. a.

Wedle informacji zasięgniętych w biurze melioracyjnym z dotacji tej ma być przede wszystkim wypłacony 33 $\frac{1}{3}$ % zasiłek krajowy w kwocie 6.700 zł. na regulację Jasiołki, oraz Czarny i Jabłońca, tak iż właściwie pozostaje do dyspozycyi zaledwie kwota 3.300 zł. w. a., z której mają być udzielone zasiłki na dalsze roboty przez Wysoki Sejm na poprzednich sesjach polecone.

VI.

W VII. części swego sprawozdania, przedkłada Wydział krajowy wykaz czynności biura melioracyjnego za rok 1893—4, zmiany w personalu biura, oraz wnioski w sprawie otwarcia ekspozytur biura melioracyjnego: w r. 1895 w Stanisławowie, w r. 1896 zaś w Jaśle.

W r. 1893-4, liczyło biuro melioracyjne oprócz dwóch dyetaryusz, 30 urzędników, z których dwóch za urlopem uzupełniało swe studia na akademiach rolniczych w Poppelsdorf pod Bonn i w Wiedniu.

Z tych 28 czynnych urzędników zajętych było:

prowadzeniem referatu w biurze, oraz inspekcjami i kolaudacyami	3
prowadzeniem budowy	12
projektowaniem i wykonywaniem melioracyj prywatnych	6
zjęciami i projektami dla publicznych robót melioracyjnych	7

W roku tym wykonało biuro melioracyjne:

a) zdjęcia: dla robót publicznych na długości 193 *klm*, a obszarze 13.666 morgów, dla robót zaś prywatnych 675 morgów pod osuszenie rowami, 4.021 morgów pod drenowanie i 974 morgów pod nawodnienie;

b) projekty: dla robót publicznych na długości 191·7 *klm*, a obszarze 11.169 morgów, dla robót zaś prywatnych 177 morgów pod osuszenie rowami, 1.967 morgów pod drenowanie i 549 morgów pod nawodnienie.

Budowę prowadziło biuro melioracyjne przy 10 przedsiębiorstwach krajowych a jednym powiatowym, większe zaś roboty konserwacyjne przy dwóch przedsiębiorstwach krajowych, oraz kontrolowało roboty przy 4 przedsiębiorstwach prowadzonych przez spółki wodne.

Oprócz tego kierowało biuro melioracyjne wykonaniem regulacji mniejszych potoków i rowów na długości 88·7 *klm* i nadzorowało wykonanie melioracji prywatnych, mianowicie: osuszenia rowami 750 morgów, drenowania 1.066 morgów i nawodnienia 579 morgów.

Wytknąć tu jednak musi komisya, że roboty prywatne w okręgu ekspozytur Tarnowskiej i Sanockiej, nie były wykonywane na podstawie planów zatwierdzonych przez biuro centralne, lecz wedle szkiców sporządzonych na miejscu. Przy mniejszych robotach i pagórkowatym terenie sposób ten postępowania jest dopuszczalny i umożliwi szybsze wykonanie robót w większych rozmiarach, przy trudniejszych jednak i większych robotach nie powinien być aplikowanym.

Na żądanie oddziału c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego w Stanisławowie i okręgowego Towarzystwa rolniczego w Jasle, proponuje Wydział krajowy, otwarcie ekspozytur biura melioracyjnego w siedzibach tych Towarzystw.

Z uwagi, że już uchwałą z dnia 6. kwietnia 1892 r. Wysoki Sejm postanowił stopniowo utworzyć 10 ekspozytur biura melioracyjnego, a dotychczas tylko pięć ekspozytur istnieje, z drugiej zaś strony tak Stanisławów jak i Jasło położone na podgórzu karpackiem w okolicach o podglebiu nieprzepuszczalnem, są punktami odpowiednimi dla ekspozytur, komisya przyjmuje wnioski Wydziału krajowego w tym kierunku, zarówno jak i wnioski na powiększenie personalu biura melioracyjnego o dwóch etatowych inżynierów I. klasy, jako przyszłych kierowników tych ekspozytur, gdyż w uchwalonym przez Wysoki Sejm w r. 1892 etacie osób biura melioracyjnego przewidziano personal tylko dla pięciu ekspozytur.

VII.

Przedstawione przez Wydział krajowy obliczenie subwencji przyznanych do r. 1894. z państwowego funduszu melioracyjnego, okazuje, że dotychczas zaangażowaną została z tego funduszu suma 8,310.532 zł. z której na kraj nasz przypada 2,402.199 zł. Z uwagi że kraj nasz co do ludności przedstawia 27·65%, co do obszaru zaś 26·16% ogółu ludności, względnie obszaru tej części Monarchii, należy uważać udział kraju w państwowym funduszu melioracyjnym za odpowiedni.

Pomyślny ten rezultat przypisać należy życzliwości JE. p. Ministra rolnictwa, z drugiej zaś strony odpowiedniej organizacji biura melioracyjnego i doborowi jego sił technicznych.

Na podstawie powyższego sprawozdania komisya gospodarstwa krajowego wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

I. Sprawozdanie Wydziału krajowego z dnia 27. grudnia, 1894 l. 68.621 o popieraniu kultury krajowej na polu budowli wodnych Sejm przyjmuje do wiadomości.

II. Sejm przyznaje na regulację rzek niespławnych w myśl uchwały swej z dnia 6. października 1882 w Rubr. XIII. poz. 152. wydatków na rok 1895. następujące zasiłki:

a) na regulację Soły	pod Cięcina	2.367 zł.
b) " " Ska wy	" Witanowicami i Graboszykami	750 "

c)	na regulację	Skawy	pod Jaroszewicami i Wadowicami	1.600	zł.
d)	"	"	" Dolną wsią i Osieczanami .	2.580	"
e)	"	"	" Dobzycami i Niezdowem .	2.435	"
f)	"	"	" Dobzycami	2.969	"
g)	"	"	" Winiarami	1.000	"
h)	"	"	" Kunicami i Gdowem	2.000	"
i)	"	"	" Niedarami	1.352	"
k)	"	"	" Bochnią, Proszówkami i Dami- mianicami	4.825	"
l)	"	"	" Krzyżanowicami	1.000	"
m)	"	Dunajca	" Jazowskiem i Maszkowicami	2.000	"
n)	"	"	" Witowicami dolnymi	500	"
o)	"	"	" Zabelczem i Chełmcem	1.825	"
p)	"	"	" Chełmcem	2.185	"
r)	"	"	" Podegrodziem i Stadłem	1.000	"
s)	"	"	" Drużkowem, Tropiem, Bę- dzieszyną i Trąbkami	1.000	"
t)	"	"	" Biskupicami i Charzewicami .	1.800	"
u)	"	"	" Stróżami	683	"
w)	"	"	" Charzewicami	1.446	"
x)	"	"	" Wesołowem	418	"
y)	"	"	" Lusławicami	2.247	"
z)	"	"	" Wróblowicami	2.144	"
aa)	"	"	" Roztoką	1.900	"
ab)	"	"	" Olszynami	3.165	"
ac)	"	"	" Sukmaniem	800	"
ad)	"	"	" Rożnowem	279	"
ae)	"	"	" Melsztynem	2.000	"
af)	"	"	" Wielogłowami	1.493	"
ag)	"	Wisłoki	" Parkoszem	646	"
ah)	"	"	" Mokrzcem	418	"
ai)	"	"	" Kleciami i Skurową	429	"
ak)	"	"	" Skurową	888	"
al)	"	"	" Lipinami	375	"
am)	"	"	" Przeczycą	2.500	"
an)	"	"	" Brzyskami i Bukową	2.000	"
ao)	"	"	" Bukową	1.000	"
ap)	"	"	" Pilznionkiem	2.644	"
ar)	"	"	" Błażkową, Kleciem i Skurową	3.220	"
as)	"	"	" Skurową i Zawadką	1.000	"
at)	"	"	" Bobrową	497	"
au)	"	"	" Rzemieniem, Rzochowem i Rzyskami	2.000	"
aw)	"	Wisłoka	" Wiśniową i Cieszyną	500	"
ax)	"	"	" Dobrzechowem	1.726	"
ay)	"	Sanu	" Sośnicą i Składem Solnym	3.421	"
az)	"	"	" Wilczą i Buszkowicami	2.000	"
ba)	"	"	" Bachorzem i Letnicą	815	"

<i>bb)</i>	na regulację Sanu	pod Ruską wsią i Nienadową	.	450 zł.
<i>bc)</i>	"	"	" Tarnawcami i Ostrowem	2.202 "
<i>bd)</i>	"	"	" Ruską wsią	700 "
<i>be)</i>	"	"	" Ostrowem i Przemyślem	2.759 "
<i>bf)</i>	"	"	" Chyrzyną	2.730 "
<i>bg)</i>	"	"	" Jabłonicą ruską	1.479 "
<i>bh)</i>	"	"	" Pawłokomą	2.344 "
<i>bi)</i>	"	"	" Bachorzem	1.799 "
<i>bk)</i>	"	"	" Siedliskami i Warą	723 "
<i>bl)</i>	"	"	" Iskaniem	2.506 "
<i>bm)</i>	"	"	" Gdyczyną	442 "
<i>bn)</i>	"	"	" Krzemienną	2.033 "
<i>bo)</i>	"	"	" Muniną i Sobiecinem	2.410 "
<i>bp)</i>	"	Świcy i Sukiela	" Sokołowem i Łanami soko- łowskimi	2.500 "
<i>br)</i>	"	Świcy	" Hoszowem	2.500 "
<i>bs)</i>	"	"	" Sulatyczami	1.012 "
<i>bt)</i>	"	"	" Baliczami podgórnymi i za- rzecznymi	1.000 "
<i>bu)</i>	"	"	" Mielniczem i Dubrawką	1.000 "
<i>bw)</i>	"	Łomnicy	" Błudnikami i Temerowcami	3.135 "
<i>bx)</i>	"	"	" Babinem	1.500 "
<i>by)</i>	"	Bystrzycy	" Mykietyńcami i Uhornikami	1.000 "
<i>bz)</i>	"	"	" Uhrynowem, Jamnicą i Jezu- polem	1.000 "
<i>ca)</i>	"	premiowanie zawikleń, odsypisk	.	1.000 "
<i>cb)</i>	"	do dyspozycji Wydziału krajowego	.	5.000 "
				Ogółem . 119.066 zł.

III. Sejm przyznaje na popieranie mniejszych robót melioracyjnych w myśl uchwały swej z dnia 26. listopada 1889 w Rubr. XIII. poz. 167 wydatków na r. 1895 następujące dotacye:

<i>a)</i>	na regulację Czezwuy pod Strutynem wyżnim	.	1.400 zł	
<i>b)</i>	" " Lubaczówki pod Monasterzem	.	1.284 "	
<i>c)</i>	" " Łęgu w powiecie Kolbuszowskim	.	1.200 "	
<i>d)</i>	" na popieranie doświadczeń z kulturą torfowisk:			
	w Rudniku	.	1.000 zł.	
	w Korsowie	.	1.000 "	
	w Nowym Targu	.	1.000 "	
	Razem	.	3.000 "	
<i>e)</i>	na zakładanie fabryk drenarskich (w myśl uchwały z d. 6. kwie- tnia 1892)	.	5.000 "	
<i>f)</i>	do dyspozycji Wydziału krajowego	.	10.000 "	
				Ogółem . 21.884 zł.

IV. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby na urządzenie fabryk drenarskich przyznał w r. 1895 subwencję 5 000 zł. z państwowej dotacyi melioracyjnej.

V. Sejm wyznacza stypendyum w kwocie 1.200 zł. na wykształcenie technika melioracyjnego w kulturze i eksploatacyi torfowisk i otwiera w tym celu Wydziałowi krajowemu na rok 1895 kredyt w kwocie 500 zł.

VI. Sejm wyznacza trzy stypendya po 300 zł. rocznie na przeciąg lat pięciu od

roku naukowego 1895/6 do r. 1899/1900 dla słuchaczy inżynierii, którzy zobowiążą się po ukończeniu studyów poświęcić się technice melioracyjnej w służbie krajowej, i otwiera w tym celu Wydziałowi krajowemu na rok 1895 kredyt w kwocie 270 zł.

VII. Sejm upoważnia Wydział krajowy do otwarcia w ciągu roku 1895 i 1896 ekspozytur krajowego biura melioracyjnego w Stanisławowie i Jaśle i powiększa w tym celu personal tego biura o dwóch etatowych inżynierów I. klasy.

VIII. Sejm zmieniając uchwałę swą z dnia 6. kwietnia 1892 poleca Wydziałowi krajowemu, aby począwszy od roku 1895 udzielił właścicielom gruntów nisko oprocentowanych pożyczek na zakładanie fabryk drenarskich z funduszu pożyczkowego dla przemysłu rolniczego.

IX. Sejm upoważnia Wydział krajowy do powołania dwóch stypendystów krajowych po ukończeniu przez nich kursu melioracyjnego w c. k. akademii rolniczej w Wiedniu na elewów komasacyjnych w biurze melioracyjnem i otwiera na ten cel Wydziałowi krajowemu kredyt na rok 1895 w kwocie 500 złr.

X. Sejm upoważnia Wydział krajowy do pokrywania z funduszu krajowego połowy kosztów utrzymania galicyjskiego oddziału państwowego biura hydrograficznego i otwiera w tym celu kredyt na rok 1895 w kwocie 5.000 zł.

XI. Sejm uchwała załączone % projekty ustaw:

- a) o regulacji Przegnojówki,
- b) o osuszeniu bagien stojanowskich,
- c) o regulacji środkowej sekcji Gniłej Lipy,
- d) o uzupełnieniu regulacji Łęgu w powiecie tarnobrzeskim,
- e) o konserwacji robót regulacyjnych na rzece Trześniówce.

XII. Sejm przyznaje na rok 1895 tytułem pierwszych rat zasiłków krajowych:

- a) na regulację Przegnojówki dotację w kwocie 11.200 zł.
- b) na osuszenie bagien stojanowskich dotacją w kwocie 12 000 zł.
- c) na regulację środkowej sekcji Gniłej Lipy dotacją w kwocie 19.771 zł.
- d) na uzupełnienie regulacji Łęgu w powiecie Tarnobrzeskim dotacją w kwocie

16.767 zł.

e) na konserwację robót regulacyjnych na rzece Trześniówce dotacją w kwocie 500 zł.

XIII. Sejm wzywa c. k. Rząd, ażeby w myśl ustawy z d. 4. sierpnia 1892. dz. u. kr. nr. 67. przeprowadził w r. 1895. zabudowanie potoków górskich w dorzeczu Stryja.

XIV. Sejm upoważnia Wydział krajowy do wydatkowania kwot preliminowanych w Rubr. XIII. na rok 1895 do końca lutego 1897 r., a to według zasad przyjętych przy podobnych rubrykach budżetu państwowego.

XV. Ucnwałami pod XI. i XII. załatwione zostają petycje: l. S. 251 Wydziału powiatowego w Rohatynie, l. S. 257 gminy Rohatyn i l. S. 951 gminy Podgrodzie o regulacją środkowej sekcji Gniłej Lipy, tudzież petycja l. S. 403 gmin Gliniany, Zamoście, Przegnojów, Zeniów, Krzywice i Słowita o regulację Przegnojówki.

Lwów dnia 29. stycznia 1895.

Przewodniczący:

Polanowski.

Sprawozdawca:

Gorayski.

U s t a w a

z dnia o regulacji Przegnojówki z dopływami.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje :

§. 1.

Regulacja potoku Przegnojówki od stawu w Żeniowie do młyna w Krzywicach z dopływami ma być wykonaną jako przedsiębiorstwo krajowe.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej regulacji służyć ma projekt Wydziału krajowego z r. 1894 preliminarzujący koszta robót na 84.000 zł.

Wydział krajowy zostaje jednak upoważnionym do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z Administracją państwa w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3.

Koszta regulacji włącznie z wydatkami na utrzymanie w czasie budowy i kosztami zarządu pokryte będą z mającego się w tym celu utworzyć funduszu regulacyjnego.

Do pokrycia tych kosztów mają się przyczynić :

a) fundusz krajowy bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości czterdziestu procent preliminarzowanych kosztów ;

b) państwowy fundusz melioracyjny w myśl §. 6. ustępu 1. i §. 4. ustępu 1. ustawy z dnia 30. czerwca 1884. Dz. u. p. Nr. 116 bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości trzydziestu procent kosztów z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia ;

c) wreszcie właściciele gruntów i zakładów, które położone są w okręgu konkurencyjnym przez władze polityczne oznaczyć się mającym, resztą preliminarzowanych kosztów budowy, a to w myśl §. 66. kraj. ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875. Dz. u. kr. Nr. 38 według stosunku korzyści, których oczekiwać należy, lub w miarę wielkości niebezpieczeństwa, które ma być usunięte, albo też, o ile rozkład kosztów na tej podstawie nie da się uskutecznić, według wartości tych gruntów i zakładów.

§. 4.

Do rozłożenia i ściągnięcia datków stron interesowanych w §. 3. pod c) wymienionych zawiązaną będzie przez Administrację państwa w porozumieniu z Wydziałem krajowym spółka wodna.

Bliższe szczegóły co do wyboru i liczby członków Wydziału tej spółki określi statut przez władzę polityczną wydać się mający.

§. 5.

Datki oznaczone w §. 3. pod *a) b) i c)* mają być oddane do rozporządzenia w czasie budowy w równych ratach rocznych z tem ograniczeniem, że rzeczywista wypłata zasiłków kraju i państwowego funduszu melioracyjnego odbywać się ma w granicach pojedynczych rat rocznych w miarę potrzeby dla wykonania robót programem objętych.

§. 6.

Dla utrzymania wykonanych robót regulacyjnych po ukończeniu budowy ma być utworzonym oddzielny fundusz.

Fundusz ten składać się będzie:

1. z kwoty osiągniętej ze sprzedaży uzyskanych przez regulację gruntów;

2. z odsetek tej kwoty, jakie narosną w czasie budowy.

Dalsze postanowienia co do rozkładu reszty kosztów utrzymania na kraj i strony interesowane, ewentualnie utworzenia w tym celu jednej lub więcej spółek wodnych i innych zarządzeń potrzebnych do konserwacji wykonanych robót wydane zostaną w drodze ustawodawstwa krajowego.

§. 7.

Wykonanie robót regulacyjnych i konserwacyjnych, zarówno jak i zarząd funduszu regulacyjnego i konserwacyjnego obejmie Wydział krajowy.

Sposób wykonania przedsiębiorstwa i ostateczny kosztorys oznaczyć ma Wydział krajowy w porozumieniu z Namiestnictwem, któremu podobnie jak i stronom interesowanym przyznanym zostaje wpływ odpowiedni na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa.

Bliższe szczegóły co do zakresu i sposobu wywierania tego wpływu, co do czasu trwania budowy, terminów płatności i sposobu uiszczania datków, oraz co do ewentualnego współdziałania państwowych organów technicznych przy wykonaniu tego przedsiębiorstwa określi rozporządzenie wykonawcze ułożone przez Wydział krajowy wspólnie z Namiestnictwem a zatwierdzone przez Ministerstwo rolnictwa.

§. 8.

Wykonanie tej ustawy poruczam moim Ministrom rolnictwa, skarbu i spraw wewnętrznych.

U s t a w a

z dnia o osuszeniu bagien Stojanowskich.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkim Księstwem Krakowskim, rozporządzam co następuje:

§. 1.

Osuszenie bagien w gminach i obszarach dworskich powiatu kamionieckiego: Stojanów, Tetewczyce, Peratyn, Sienków i Wolica baryłowa ma być wykonane jako przedsiębiorstwa krajowe.

§. 2.

Za podstawę techniczną tej melioracyi służyć ma projekt Wydziału krajowego z roku 1894. preliminarzujący koszta robót na 60.000 zł. Wydział krajowy zostaje jednak upoważnionym do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z Administracją państwa w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3.

Koszta budowy włącznie z wydatkami na utrzymanie w czasie budowy i kosztami zarządu pokryte będą z mającego się w tym celu utworzyć funduszu budowy.

Do pokrycia tych kosztów mają się przyczynić:

- a) fundusz krajowy bezwrotnym zasiłkiem w wysokości czterdziestu procent preliminarzowanych kosztów;
- b) państwowy fundusz melioracyjny w myśl §. 6. ustępu I. ustawy z dnia 30. czerwca 1884. Dz. u. p. Nr. 116. bezwrotnym zasiłkiem w wysokości trzydziestu procent kosztów z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia;
- c) wreszcie właściciele gruntów i zakładów, które położone są w okręgu konkurencyjnym przez władze administracyjne oznaczyć się mającym, resztą preliminarzowanych kosztów budowy, a to w myśl §. 66. krajowej ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 Dz. u. kr. Nr. 38. według stosunku korzyści, których oczekiwać należy lub w miarę wielkości niebezpieczeństwa, które ma być usunięte, albo też, o ile rozkład kosztów na tych podstawach nieda się oznaczyć, według wartości tych gruntów i zakładów.

§. 4.

Dla rozłożenia i osiągnięcia datków stron interesowanych w §. 3. pod c) wymienionych zawiązaną będzie przez Administrację państwa w porozumieniu z Wydziałem krajowym spółka wodna.

Bliższe szczegóły co do wyboru i liczby członków wydziału tej spółki określi statut przez władzę polityczną wydać się mający.

§. 5.

Datki oznaczone w §. 3. pod a) b) i c) mają być oddane do rozporządzenia w czasie budowy w równych ratach rocznych z tem ograniczeniem, że rzeczywista wypłata zasiłków kraju i państwowego funduszu melioracyjnego odbywać się ma w granicach pojedynczych rat rocznych w miarę potrzeby dla wykonania robót programem objętych.

§. 6.

Wykonanie robót, oraz zarząd funduszu budowy obejmie Wydział krajowy. Sposób wykonania przedsiębiorstwa i ostateczny kosztorys oznaczyć ma Wydział krajowy w porozumieniu z Namiestnictwem, któremu podobnie jak i stronom interesowanym przyznany będzie wpływ odpowiedni na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstw. Bliższe szczegóły co do zakresu i sposobu wywierania tego wpływu, co do rozpoczęcia i czasu trwania budowy, terminów płatności i sposobu uiszczania datków, oraz co do ewentualnego współdziałania państwowych organów technicznych przy wykonaniu tego przedsiębiorstwa określi rozporządzenie wykonawcze ułożone przez Wydział krajowy wspólnie z Namiestnictwem a zatwierdzone przez Ministerstwo rolnictwa.

§. 7.

Koszta utrzymania wykonanych robót ponosić mają członkowie spółki wodnej według wskazanego w §. 3. pod c) stosunku.

§. 8.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa, skarbu i spraw wewnętrznych.

U s t a w a

z dnia o regulacji środkowej sekcji rzeki Gniłej Lipy.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam co, następuje :

§. 1.

Regulacja rzeki Gniłej Lipy na przestrzeni od mostu na drodze państwowej w Rudzie do mostu na drodze gminnej w Bursztynie, w powiecie Rohatyńskim, ma być wykonaną jako przedsięwzięcie krajowe.

§. 2

Za podstawę techniczną tej regulacji służyć ma zatwierdzony przez Ministerstwo rolnictwa projekt Wydziału krajowego z r. 1886, preliminujący koszta robót na 346.000 zł. Wydział krajowy zostaje jednak upoważnionym do poczynienia zmian w tym projekcie w porozumieniu z Administracją państwa w granicach powyższej sumy kosztorysowej.

§. 3.

Koszta regulacji włącznie z wydatkami na utrzymanie w czasie budowy i kosztami zarządu pokryte będą z mającego się w tym celu utworzyć funduszu regulacyjnego.

Do pokrycia tych kosztów mają się przyczynić :

a) fundusz krajowy bezwrotnym zasiłkiem w wysokości czterdziestu procent preliminowanych kosztów ;

b) państwowy fundusz melioracyjny w myśl §. 6. ustępu 1. i §. 4. ustępu 1 ustawy z dnia 30. czerwca 1884. Dz. u. p. Nr 116 bezwrotnym zasiłkiem w wysokości trzydziestu procent kosztów z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia ;

c) wreszcie właściciele gruntów i zakładów, które położone są w okręgu konkurencyjnym przez władze administracyjne oznaczyć się mającym, resztą preliminowanych kosztów budowy, a to w myśl § 66. krajowej ustawy wodnej z dnia 14. marca 1875 Dz. u. i rozp. kraj. Nr. 38. według stosunku korzyści, których oczekiwać należy, lub w miarę wielkości niebezpieczeństwa, które ma być usunięte, albo też, o ile rozkład kosztów na tej podstawie nie da się oznaczyć, według wartości tych gruntów i zakładów.

§. 4.

Dla rozłożenia i ściągnięcia datków prywatnych stron interesowanych w §. 3. pod c) wymienionych zawiązaną będzie przez Administracją państwa w porozumieniu z Wydziałem krajowym spółka wodna.

Bliższe szczegóły co do wyboru i liczby członków Wydziału tej spółki określi statut przez władzę polityczną wydać się mający.

§. 5.

Prestacje konkurencyjne mają być uiszczone w czasie budowy w równych ratach rocznych z góry, zasiłki zaś krajowe i państwowe w miarę konstytucyjnego zezwolenia.

Wypłata zasiłków z państwowego funduszu melioracyjnego odbywać się ma w miarę rzeczywistej potrzeby dla programowego wykonania przedsięwzięcia.

§. 6.

Dla utrzymania wykonanych robót ma być utworzonym oddzielny fundusz.

Fundusz ten składać się będzie:

1. z kwoty osiągniętej ze sprzedaży uzyskanych przez regulację gruntów;
2. z odsetek tej kwoty, jakie narosną w czasie budowy;
3. z dochodów uzyskanych z wydzierżawienia skarp rzeki.

Dalsze postanowienia co do rozkładu reszty kosztów utrzymania na kraj i strony interesowane, ewentualnie utworzenia w tym celu jednej lub więcej spółek wodnych i innych zarządzeń potrzebnych dla konserwacji wykonanych budowli wydane zostaną w drodze ustawodawstwa krajowego po skończeniu budowy.

§. 7.

Wykonanie robót, oraz zarząd funduszu regulacyjnego i konserwacyjnego obejmie Wydział krajowy.

Sposób wykonania przedsięwzięcia i ostateczny kosztorys oznaczyć ma Wydział krajowy w porozumieniu z Administracją państwa, której podobnie jak i stronom interesowanym przyznanym będzie wpływ odpowiedni na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsięwzięcia.

Bliższe szczegóły co do zakresu i sposobu wywierania tego wpływu, co do rozpoczęcia i czasu trwania budowy, co do terminów płatności i sposobu uiszczania datków, oraz co do ewentualnego bezpośredniego współdziałania rządowych organów technicznych przy wykazaniu tego przedsięwzięcia określi rozporządzenie wykonawcze, które wyda Wydział krajowy wspólnie z Administracją państwa.

§. 8.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa skarbu i spraw wewnętrznych.

U s t a w a

z dnia . . . o uzupełnieniu regulacji rzeki Łęgu w powiecie Tarnobrzeskim.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem rozporządzam, co następuje:

§. 1.

Uzupełnienie regulacji rzeki Łęgu od granicy powiatu Niżańskiego do ujścia do Wisły w powiecie Tarnobrzeskim, ma być wykonanem jako przedsiębiorstwo krajowe.

§. 2.

Za podstawę techniczną uzupełnienia tej regulacji służyć ma projekt Wydziału krajowego z roku 1894, który preliminuje koszta robót na 120.000 zł. w. a. a mianowicie:

a) koszta ubezpieczenia i pogłębienia łożyska Łęgu na przestrzeni uregulowanej w myśl ustawy z dnia 1. lipca 1886 Dz. u. kr. Nr. 65, na 97.000 zł. w. a.;

b) koszta przedłużenia regulacji Łęgu od granicy gminy Krawce do granicy powiatu Niżańskiego wraz z ustaleniem i zalesieniem odsypisk na 23.000 zł. w. a.

§. 3.

Koszta uzupełnienia tej regulacji włącznie z wydatkami na utrzymanie w czasie budowy i kosztami zarządu pokryte będą z mającego się w tym celu utworzyć funduszu regulacyjnego.

Do pokrycia tych kosztów mają się przyczynić:

a) fundusz krajowy bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości czterdziestu procent kosztów wymienionych w §. 2. pod a) oraz pięćdziesięciu procent kosztów wymienionych w §. 2. pod b) razem w kwocie 50.300 zł. w. a.;

b) państwowy fundusz melioracyjny bezzwrotnym zasiłkiem w wysokości trzydziestu procent kosztów w §. 2. pod a), oraz pięćdziesięciu procent kosztów w §. 2. pod b) wymienionych, razem w kwocie 40.600 zł. w. a. z zastrzeżeniem konstytucyjnego zezwolenia;

c) zawiązana w myśl §. 4. ustawy z dnia 1. lipca 1886 Dz. u. kr. Nr. 65 spółka wodna resztą preliminowanych kosztów budowy w kwocie 29.100 zł. w. a., która ma być rozłożoną na uczestników spółki w myśl postanowień obowiązującego statutu z r. 1887.

§. 4.

Czas budowy, tudzież wysokość i terminu płatności corocznych rat datków państwa, kraju i spółki wodnej oznaczy Wydział krajowy, wspólnie z Administracją państwa.

§. 5.

Wykonanie regulacyi oraz zarząd funduszu regulacyjnego obejmie Wydział krajowy.

Tak Administracyi państwa jak i spółce wodnej zastrzega się odpowiedni wpływ na tok spraw technicznych i ekonomicznych przedsiębiorstwa. Bliższe szczegóły co do zakresu i sposobu wywierania tego wpływu, oraz co do sposobu wykonania przedsiębiorstwa, określa instrukcyja techniczno-administracyjna z dnia 18. listopada 1887 Dz. u. i rozp. kraj. Nr. 68.

§. 6.

Co do konserwacyi wykonanych robót obowiązować będzie postanowienie §. 6. ustawy z dnia 1. lipca 1886 Dz. ust. kr. Nr. 65.

§. 7.

Wykonanie tej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa, skarbu i spraw wewnętrznych.

Alegat 5. do sprawozdania komisji gospodarstwa krajowego L. s. 1.151/95.

U s t a w a

z dnia o konserwacyi robót regulacyjnych na rzece Trześniówce.

Za zgodą Sejmu Mojego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz w Wielkiem Księstwie Krakowskiem rozporządzam na podstawie §. 6. ustawy z d. 11. czerwca 1887 Nr. 43. Dz. u. kr. jak następuje:

§. 1.

Koszta zwyczajnego utrzymania wykonanych robót regulacyjnych na rzece Trześniówce ponosić będzie po połowie fundusz krajowy i spółka wodna, zawiązana w myśl §. 4. ustawy z d. 11. czerwca 1887 Nr. 43. Dz. u. kr.

Koszta zarządu technicznego pokrywane będą wyłącznie z funduszu krajowego.

§. 2.

Wysokość rocznych datków kraju i spółki na utrzymanie wynosić ma bez względu na istotną potrzebę w pierwszych trzech latach tj. od r. 1895 do r. 1897 włącznie, po 500 zł. czyli razem 1.000 zł. w. a.

Wysokość rocznego datku w latach następnych wynosić będzie sumę, jaka z przecięcia trzech lat ostatnich wypadnie.

§. 3.

Pozostałe z końcem roku 1894 zapasy funduszu konserwacyjnego, które uzyskane zostały z dochodów w myśl §. 6. ustawy z dnia 11. czerwca 1887 Nr. 43. Dz. u. kr. niemniej też nieużyte nadwyżki corocznych datków kraju i spółki wodnej (§. 2.) mają być odpowiednio fruktyfikowane i służyć będą jako fundusz rezerwowy na pokrycie nadzwyczajnych wydatków na utrzymanie, wynikłych z powodu szkód elementarnych lub innych nadzwyczajnych wypadków.

§. 4.

O ileby fundusz rezerwowy okazał się niewystarczającym na pokrycie nadzwyczajnych wydatków utrzymania, brakująca reszta rozłożona zostanie niezależnie od stałych datków rocznych w §. 2. ustanowionych, po połowie na fundusz krajowy i na spółkę wodną.

§. 5.

Zarząd funduszu konserwacyjnego sprawuje stosownie do postanowienia §. 7. ustawy z d. 11. czerwca 1887 Nr. 43. Dz. u. kr. Wydział krajowy.

Wszelkie też datki na utrzymanie wpływać mają do kasy krajowej w półrocznych ratach z góry w dniu 1. stycznia i 1. lipca każdego roku.

§. 6.

Ściąganiem datków od stron konkurencyjnych zajmie się spółka wodna według miary ustanowionej w prawie obowiązującym statucie spółki.

§. 7.

Wszelkie uszkodzenia wykonanych robót regulacyjnych, jak: łożyska, brzegów, wałów, szluz, przepustów, rowów i wszelkich innych urządzeń wodnych jest wzbronionem.

W szczególności wzbronionem zostaje:

a) Przejazd i przepęd zwierząt przez łożysko rzeki, wały i rowy, oraz pojenie zwierząt w innych miejscach, aniżeli do tego przeznaczonych;

b) wydobywanie ziemi, mułu, piasku, lodu i t. p. w miejscach niedozwolonych;

c) skopywanie brzegów rzeki, skopywanie, przebijanie, zasadzanie drzewami i wiklinami, i w ogóle jakiegokolwiek rodzaju uszkodzenie wałów, jakoteż ramp i ogrodzeń ku ochronie wałów służących;

d) Paszenie zwierząt i zbieranie trawy bez zezwolenia Wydziału krajowego na skarpach rzeki, wałów i rowów.

§. 8.

Ze względów bezpieczeństwa publicznego wzbronionem zostaje:

- a) wznoszenie budynków, wałów poprzecznych i jakichkolwiek budowli tamujących przepływ wody, tudzież sadzenie drzew z wyjątkiem wikliny (lit. *d.*) w profilu inundacyjnym rzeki;
- b) kopanie dołów dla dobywania piasku, gliny i t. p. zbiorników wody i studzien w odległości do dwudziestu metrów (włącznie) od wałów;
- c) oranie ziemi bliżej aniżeli na dwa metry po obu stronach wałów i brzegów rzeki a na pół metra od rowów;
- d) sadzenie wikliny w profilu inundacyjnym z wyjątkiem miejsc, gdzie sadzenie to jest bezwzględnie koniecznem dla ubezpieczenia brzegów rzeki i ustalenia odsypisk. Miejsca te wskaże Wydział krajowy oznaczy je w sposób łatwy do poznania dla ogółu.

§. 9.

W razie zagrożenia wałów ochronych przez wielką wodę obowiązane są gminy i obszary dworskie położone w okręgu konkurencyjnym na wezwanie inspektorów wałowych, których ustanowi Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym dla poszczególnych sekcij rzeki, dostarczyć bezzwłocznie potrzebnych sił roboczych i pociągowych, oraz materyałów i narzędzi do obrony wałów.

Siły robocze i pociągowe mają być dostarczane bezpłatnie, za materyały zaś otrzymują strony interesowane wynagrodzenie z funduszu konserwacyjnego według cen, jakie ustanawiać będzie co pięć lat z góry Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym i spółką wodną.

Dalsze postanowienia mające na celu obronę wałów w czasie powodzi, zarówno jak i ochronę wykonanych budowli wodnych wydane zostaną w osobnem rozporządzeniu wykonawczem przez c. k. Namiestnictwo w porozumieniu z Wydziałem krajowym.

Rozporządzenie to ma być przedłożonem Ministerstwu rolnictwa do zatwierdzenia.

§. 10.

Wszelkie przekroczenia niniejszej ustawy, o ile nie będą podlegać przepisom powszechnej ustawy karnej, karane będą według przepisów kraj. ustawy wodnej z d. 14. marca 1875 Nr. 38. Dz. u. kr., oraz nstawy z d. 10. czerwca 1892 Nr. 43. Dz. u. kr. Według tychże samych przepisów orzeczonem będzie co do obowiązku wynagrodzenia szkody, usunięcia zmian własnowolnych, zaniechania rozpoczętych robót i w ogóle co do przywrócenia do pierwotnego stanu.

§. 11.

Wykonanie niniejszej ustawy poruczam Moim Ministrom rolnictwa i spraw wewnętrznych.

